

ще спостерігаємо в роскиданім по різних партіях селянстві. Депутати-селяне, що не змогли одразу орієнтуватись у всіх тогочасних партійних течіях, у мільйонів взаємновідносинах між партіями, цілком зрозуміло держали кожний тієї політичної групи, виліком якої зайнято кірса в Таврійському паладі. Але змагання й суперечки пануючих партій, мимопогоди для самих лицедів, завше викривають і безсоромно оголюють захопані в звичайні часи за різними гучними лозунгами суть і природу тих, що бажають стати коло державного стерна, і не на веселі думки наводять не досить значу, але розпорощену масу селянства в Думі.

Не маючи спритності націоналістів, нахабності союзників, темний грецький завше пасе в Думі задніх, хоч має однакове з усіма іншими право на «строительство» державного життя. Несучи з собою, щоб там не казали, найважливіші з уоцх, які є, мандати, будучи по своєму становищу вирваніком безправ'я й безпородности народніх, посланий засвідчити перед усім світом про славні й горе тих, що обрали його, депутат-селянин, описавши у Думі, не може позбутись віками зайатої залюбовности; цім користуються люди з правого табору й ловлять селянина в спеціально за-дла того заготовлені воякі живописні, тайні й т. ін. союзницькі «інституції», щоб там обробити в бажанім напрямку «малих отих рабів німач», щоб зробити з них слухняне знаряддя в Думі для проведення своїх хижацьких замірів.

Через свою темноту й незвичність розмірковуючи на теми загально-державного політичного життя селянина робиться добрим і надежним допомогом своїм благоділяем, але доти, доти та чи інша справа не торкається близько його особистих насущних інтересів, здебільшого, звичайно, економичних. І от тут починає «воцяті» німе каміня, бо тут починається та межа захіання на народній добробут, яку переступити буває небезпечним. Не раз ми були свідками того, як на союзницьких з'їздах селяне були слухняними й гоцосували за союзницькі постанови доти, доти ті постанови не підходили цілком до селянських інтересів; коли-ж якась пропозиція чорних благодітелів загрожувала селянському матеріальному добробуту, то завше, замість згоди, розстигався впертий протест.

Зараз на наших очах, одбувається таке саме з'являче.

Як повідомляють газети, селяне-депутати зважились закласти «основную виборничу групу» з метою організуватись на економичнім ґрунті; на це пристали й ірвай і ліві селянські послы, яких у Думі налічується 80 чоловік—сила немала, і коли група складеться тільки з 60-ти душ, то все одно з нею доведеться рахуватись. Поки-що ані певної програми, ані тактики не намічено; є тільки чуття, що організатори групи бажають об'єднати селян з метою домогти поступовим і октябристам скасти центр. Як саме іде далі справа, про це також нелегко сказати щось певне задалегідь.

А проте все-ж таки такі бажання й змагання селянських представників є фактом ваги не аби-якої й про наслідки од них зараз не можна навіть і сказати нічого певного, крім того, що нічого прийнятого для правих вони не обіцяють. Доказом цьому—та тривога, яку зняла «Земщина» з праводу об'єднання селян; газета благає лідерів ірвайних правих «завербовати» селян, бо чого доброго вони опиняться в лавах трудовиків.

Конференція послів.

Ще недавно, коли вже досить добре вяснилось, що розгром Турції балканськими державами-немаючи, французький прем'єр-міністр Пуанкаре пробував скасти конференцію для обміркування справ Близького Сходу. Але тоді здавалось дипломатам, що балканську війну вдасться обмежити Балканами, не знали тоді воякі й планів Сербії на гавані в Адриатичному морі й не гадали про можливість від цього непорозуміння між Австрією й Росією. Тому проект Пуанкаре про конференцію так і лишився проектом. Тепер, коли політичний краєвид прояснявся трохи і разом з тим з'явилась небезпека для загально-європейського спокою, англійський прем'єр, сер Е. Грей вступив з новим проектом конференції. Правда, ця конференція якась «куда», бо в ній мають ввати участь тільки послы, себто офіційні представники держав, а не особливо приважені дипломати.

Крім того, ця конференція Грея, маючи на меті головним чином справи Близького Сходу, має відбуватись без участі представників балканських держав. Тому, зважаючи на сучасну силу славяно-грецької спілки і її завальну завзятість після перемог над турками, трудно вважати й проект Грея за такий, щоб міг мати якісь особливі наслідки. Швидче це буде обмін думками між дипломатами, який не зможе мати серйозного впливу на вирішення тих складних питань, що виникали на Балканах і що явніші для самих зацікавлених балканською війною держав.

В рещті ж всього конференція послів привідеться певно санкціонувати готові постанови воячких держав і відкинути другорядні подробиці, які вгодом можуть дати привід до міжнародних непорозумінь.

Українець у Бельгії.

(Лист з Леодену).

Од одного з наших закордонних передплатників одержали ми цікавого листа. На жаль через незалежні обставини не можна його видрукувати вельогу і тому наводимо тут тільки деякі уривки з нього.

«Висловлюю своє щире спочуття редакції, яка стала жертвою хулганської сваволі. Така небувала ще в Києві (відносно українців) діячість наповнене серце оглядою й гнівом.

Прощу вислати й мое імя в жалібній список земляків, що щиро й гаряче відчувають недавню невмірну втрату нашої Дорогої Батьківщини.

Тут за кордоном (в Бельгії) поки що мало цікавого. Вся увага громадянства звернута на події Балканського півострова. Загальна симпатія на боці славян, особливо болгарів і кожна перемога останніх знаходить тут радісний відгомін. Завжди політики надають особливого ваги тій війні, й заглядаючи в будучність, вбачають багато наслідків. (Ось, наприклад, що мені говорив один професор тутешнього університету (правничого факультету): Турція мусить загинути на карті Європи. Вона мусить зайняти своє місце—в Азії. То єсть просто закон буття. Турція мусить загинути. І коли то не будуть болгары, що її виженуть, то буде холера. На місці теперішньої Турції встануть нова держава—федерация балканських народів. За Турцією настане черга інших держав, які по своїй культурі й по своїй давности уявляють найкращий й найповніший рендант Турції. Болгары служать тільки інструментом закону життя. Вони самі найбільше за всіх здивовані своєю перемогою. Того вони й самі не оподівались, що вже майже зробили. Але так воно мусить бути! На Балканах на руїнах Турції вникає нова, свіжа сила—Болгары, Сербия, Черногорці й Ново-Греція. Федерация балканська зльється з іншими славянами і утворять з себе найбільшу державу в світі, бож вона буде молода, не виснажена. Почнеється поступене визволення славян з під німецького забору і таким чином ідея інтернаціоналізму стане на шлях фактичного здійснення. В першу чергу паде Угорщина, яка здавалось віддалених славян не гірше від Турції; потім—Австрія—ця держава зіпнена з уояків народностей, де інтереси напій так ріжвородні й між собою ворожі. Зрештою—черга й Прусеія. Такої думки про будуче Східної Європи тримається шаговий професор. Довго й дуже уважно розпитував мене про положення України, про нашу літературу, про уояків, яких зважано на кожнім кроці нашого життя, про наш моральний стан. І з великим ентузіазмом і радісним голосом прямо скрикнув: «Оже самі бачите, що не зважаючи ні на які перешкоди. Ви, русини, все більше і більше свіете, все ближче і ближче підходите до рівня європейської культури, все ширше й ширше розвиваєте вашу діяльність. Чи не вбачаєте ви тут якогось непереможного зверхнього закону, проти якого всі зверхні заходи безсилі. Бо то єсть закон життя, проти якого не можна боротися. Ви, русини, є та жива, нова, свіжа й здорова сила, яка повстає й все більше росте. Перед вами будучність і я вітаю від чистого серця ваших славних національних борців і працьовників, які вже віддали своє життя і які сейчас його віддають в жертву славного будучного воякої россійської й так багатой духовно й матеріально країни. Досі ми тут нічого не знали про ваше життя, тепер вже трохи знаємо і починаємо зацікавлятися, бож справді багато є там цікавого, багато високого, шляхетного, а найголовніше через те, що перед вами будучність».

Такої думки тримається цей професор, імя якого я не подаю з огляду власне на те, що то була приватна бесіда. У вояких разі можете собі уявити, як було мені приємно чути такі слова з уот бельгійського інтелегента. Може його думки й утопичні, але серцеві українця милі.

Про життя тутешньої української—колись славної й бурхливої—громади мало що втішеного могу сказати. Той виїхав, той весь віддав праці на університеті, той заховався в москву й забув хто він... Словом, я полишився самотнім. Правда, ще єсть двоє товаришів, які вряди-годи заходять до мене переглянути «Раду», беруть як коли й киявку українську почитати, але... один не уявляє з себе нічого цікавого з погляду національного—віак не могу заставити його відчитати навіть історію літератури. А другий—дуже заражений московським quasi-соціал-демократизмом, щоб можна було на його якісь надії покладати. Так стоїть справа в «Леоденській Україні», яка колись так дружно й гаряче реагувала на всі питання життя Батьківщини. Так що я тепер зовсім полишив думку про організування якогось гуртка. А зайнявся був відчитаними в французькій мові.

Всюю й в початку літа прочитав в одному бельгійському стоварішенні молоді серія відчитів (5) про мислувнену України й її теперішній стан. Аудиторія моя не була дуже широкя—всього 36 душ, але всі вони, за винятком трьох, прослухали всі мої відчити від першого до останнього. Аудиторія складалась з особ, врячене запрошене адміністрацією товариства. Спостеріг цікаво

явище. Натурально, всі були обурені відношенням до нас, але найсильніший прояв того обурення вижавали робітники (їх було коло 10), які часто переривали читання відчиту своїми голосними заявами. Після останнього відчити один з робітників підійшов до мене й, стюкуючи мені руку, попитав наш національний рух: «Я вітаю Ваші змагання, бо вони, як я спостеріг в Ваших слях, цілком демократичні». Хотілося б тепер прочитати менший реферат про нашу боротьбу за університет, але не знаю ще, чи вдасться, бо треба знайти охотників до того. Постарався—атеї удасться.

Циди днями виїхала з друку цікава книжка «The Studio» (Numero 38), присвячена народньому містечку Росії, про яку пасалося вже в «Раді». Книжка й справді дуже цікава. Коли б хто з земляків бажав її набути, то нехай спититься, бо видання моментально розійдеться. Могу допомогти землякам в цій справі, ставши їх поставщиком. Книжка коштує (тут в Леодені) франків 9,00. На перевезку (порученою опаскою) за 1050 франків—франків 1,35. Всього виходе франків 10,35, то єсть рублів 3,90. Вислати за цієюплатою («наложеним платежом») до Росії не можна.

Микола Чернаський.

Відгук парламентського життя.

< Валашов по телеграфу заявив Родзянко, що після війни можна й помиритись і меч, якого втягнуто з піхв, можна покласти наезд.

При цьому Валашов обіцав висловити на папері свій жалз в приводу демократії правих.

Ваятері група націоналістів на чолі з Валашовим ходила на квартиру до Родзянко, щоб висловити йому, особисто свою прихильність до нього.

< Перше засідання президіума призначено на середу, 21 ноября. На цьому засіданні буде розглянуто питання про «президентність» праць думських комісій, бо після комісії третьої Думи востаннє зовсім вже скінчені доклады про подоланий податок при переході опадщина і инш. Буде також намічено програму думських праць.

< Астраханський зювак Франгузов, який раніш був членом правлі організації перехов до прогресивів.

Він мотує свій вихід тим, що після виходу правих з явил, коли голова говорив про призначення в приводу одужання Августійшого отамана козачого війська, він не може зостатись між такими людьми.

> Від націоналістів перейшли до октябристів 11 селян, яких обурив вихід націоналістів перед промовою Родзянко. Фракція октябристів має тепер 105 депутатів.

> Група Круженського зєдналась з націоналістами. Боро групи ходило до націоналістів, де делегатів вітав Валашов.

> Для переговорів з групою вибрано Шульгана і Чихачова.

> Селяне-депутати організують «Сословну безпартійну групу», метою якої буде зєднання сел.-деп. на економичному ґрунті.

> Відбулось зібрання селян-депутатів.

На зібрання прибули як правлі, так і ліві. Обміркувалось питання про виступ селян з декларацією, в якій згадуються селянські питання.

Організатори групи бажають зєднати селян, з метою домогти організації центра.

Селян в Думі 80.

Коло в групі буде навіть 60, то вкупі з прогресивами і октябристами вони можуть скласти центр.

> В синодських колах запевняють, що синод порадив еп. Никону кременецькому відмовитись від уповномочень і повернутись на Волинь. Кофлікт між священниками-депутатами і духовним відомством неминучий.

Священники рішили в першу чергу вислати питання про постійне жалювання духовенству.

Духовне-ж відомство має думку закінчити питання з жалюванням тільки через 20 років, що-року збільшуючи кредити.

> Кременецький еп. Никон, в інтерв'ю, одхрептується від палати Архангела Михайла і Лубровнянського союзу. «Я—каже еп. Никон,—був головою початкових союзників. Через те де-хто думав, що я буду провадити думя тих партій, якими керують Пурішкевич, Замисловський і Марков. Я прихильник православної віри, але без утясків наших віроповідань; Самодержавія, але при істаючих предостанячих установах, і російської національности, але без образи інших націй».

Найближчим завданням повинна бути дібана допомога народоу через освіту і не тільки через церковні школи, але й через усі інші.

Потім треба підняти економічний добробут селян і робітників... Я і еп. Анатолій офіційально записались правими. Одже, не зважаючи на те, ми заявляємо, що ми безпартійні.

> Такою ж заявою вступили в організацію правих і одинадцять депутатів в Волині.

> У фракцію прогресивів записались три священники.

> Головою польсько-литовського кола вибрано гр. Путяморю.

> У фракції соціал-демократів оди-

накове число і «большевиків» і «меньшевиків». До останніх, між иншими, належать Чхеїдзе, Чхенкелія і Скобелев.

> Бувшого члена третьої Думи прогресива, вятського свящ. Попова, якого переведено було в далеку вблугу парафію, запросив у Холмщину еп. Валогій. Еп. Валогій мотує свій вчтнок тим, що Попов, «людина дуже віруюча, а таких людей для окраїни треба».

ПО РОСІІ.

— Духовенств в Думі. Депутат єпископ кременецький Никон, якого обрали за предсідателя початвського одділу союзу руського народу, в розмові із журналістами заявив, що не зважаючи на недоволення священників-депутатів він не буде зривати думки організувати в Думі першово-народню фракцію і в крайній разі вважатиме за краще скасти із себе звання депутата. Єпископ Никон заявив, що в своїй промові, яка викликала стілько протестів, він хотів вислати тільки депутатам священникам завдання церковно-народньої партії. Подаючи пораду священникам на перший час втриматись од виступлення на думській трибуні, він зазначав, що партійна належність примує не тільки мирня, але й священників, навіть єпископів, промовляти із трибуни в супереч із своїми думками. В цих словах убачили через щось натяк на єпископа Валогія який, як відомо, був націоналіст і корився партійній дисципліні. («Р. В.»).

— Реформа телеграфної частини. Міністерство внутрішніх справ завело такі зміни в податі телеграм: подателем телеграм являється право вимагати, щоб його телеграма була передана по телеграфу до зазначеної ним телеграфної інстатутії, а відтіля одіслана поштою до місця призначення, хоч би й можна було переслати її по телеграфу. В тексті телеграм, які будуть написані умовною мовою або частинною звичайною й частинною умовною, кожне слово рахувати за стілько слів, скільки разів в нього буде входити по 10 літер, по азбучі Морзе. Лішок літер вважатимуть за окреме слово. В тексті телеграм, складених виключно шифрованою мовою, кожний гурток літер або цифр вважатимуть за стілько слів, скільки разів буде входити по 5 літер або цифр. Лішок слів або цифр те-ж вважатимуть за окреме слово. Адреса й відпис в телеграмі, незалежно од того, на якій мові вона буде складена, будуть тарифувати, як слова звичайної мови. («День»).

— Справа Іліодора. 15 ноября вийшов строк, коли Іліодора, коли він не ооче розкається, повинні були позбавити сана. В синодських сферах по Іліодоровому питанню помічають дві різні течії. Де-які члени синоду висловлюють таку думку, що Іліодорові, талановитому оборонцеві православної церкви, рано ще закінчувати духовну кар'єру і що треба вжити всіх заходів, щоб він лишився в чернечьому сані. Інші члени не визнають за можливе багато вататися в чепецько-фанатиком і визнають за необхідне, коли мине визначений строк, позбавити цього лайливого чепця—сану і таким чином назавжди покінчити з ним, бо, по законам церкви, позбавлення сану має однакову силу, як і одлучення од церкви. Той, хто позбавляє себе сану, зліба одлучується од Христа, і його позбавляють навіть погребення.

— Охорона свят. Де-які єпархіальні архієреї зазначають в репортажах, які вони надіславють в найбшійшій синод, те, що в багатьох місцях за сілання волонних судів одбуваються в святі, під час церковної служби; цім парафіані одгугують од церкви. Таким чином порушається порядок парафіяльного життя. В найбш. синоді постановили звернутись до міністра внутрішніх справ із проханням про те, щоб було вжито заходів до вищення таких явищ.

— Тюремні школи. Дозволено в Саратові й Паричині при тюрмах одкрити школи грамоти для навчання арештантів читати й писати. Завідують школами священники; за вчителів призначають теж священників та немольників. Під школи в тюрмах призначено особливі помешкання. В кожному із них навчаються до сотні дорослих арештантів.

Заявний фельетон.

Педагог наших часів.

«Учитель потаємської Марійської гімназії, А. Лармонко, порвав гімназістам принести для деклямації вірші, але такі, в яких-би не було нічого невпевного».

З газет. — Ну, що хто прніс? У вас Гарбузенкова що?

— Кієв?, пає вчитель, «стихотвореніе Барукува»...

— Хомякова, а не Барукува. Ай-ай-ай! де ж таки не знати своїх рідних поетів на привітче.

— Я забілає, пане вчителю.

— Ну, читайте,—вслушаємо й ухвалимо, коли нічого, такого нема.

— Виско передо маю Старий Кієв надь Дієпримь»...

— Стривайте... «Старий»... хм... Коли-б почалося не причинилось до цього слова: скажу, що це натяк на недбалство адміністрації. Старий—це виходить—зачебанний, забутий, тух-

лявий, нечепурний... Ні, ви, Гарбузенкова, замодь «старий», скажіть «новий Кієв надь Дієпримь». О, так краще, й почальству приймніш.

— Дієпримь сверкаєть подь горою Переливнимь серебромь»...

— «Сверкаєть?». Хм... Ну, це либов нечого, хоч трохи й демонстраційно. Читайте далі.

— Славя, Кієв моговчяний, Русокой славы колыбель!»

— Славя, Дієпримь нашь быстротечный,

Руся чистая кудель!»

— Стривайте, стривайте на хвилиночку! Все це гаразд, і ніяких сумнівів тут не може бути, бо сказано— «матерь городов русских», але... є й інші достойні городи. Що там не говори, а Кієв не столиця давно вже, й для Петербурга в Московю трохи образливо, що все Кієв та Кієв. Крім того, директор у нас німець,—скаже: чому-ж все тільки про Кієв? чим-же Веряня гірш од Кієва?.. Знаєте що?—визнайте з вірша оді чотири рядки. Так. Ну слухаю далі.

— Громко пєни роздалися»...

— Як? як?.. Ну, цього вже зовсім не можна...

— «Вісь небі стихь вечерній звонъ»...

— Ну, от,—я-ж казав, що так: «пєни громко роздалися», а «звонъ» пєни громко роздалися, а «звонъ» пєни громко роздалися... Ні, я цього не могу дозволити. Насамперед, почальство не любить, коли пісні співатьсь громко... м-да... та ще... хм... хто його знає, які там пісні, чи з дозволених цензуроу примірників, чи може... не при хаті агадуючи...

А друге: не можна міняти церковного лавону на якісь пісні. Певне, поет був завзятий атеїст. Визнайте ці два рядки...

— «Вы откуда собралися, Богомольцы, на поклонъ?»

— Що?, «собралися»? А не сказано, либов, чи з дозволу звіра, чи...

— Богомольцы? ж, пане вчителю, процає...

— Хе-хе-хе! Які бо ви наївні. А ну читайте далі.

— «Я отуда, гдѣ струится Тахію Довь, краса полей!»

— Я отуда, гдѣ клубится Вьспредѣльній Ешсей»...

— Хе-хе-хе! ну от, ну от, я так і догадавуся...

— Край мой—теплый берегъ Эвксина.

— Край мой—берегъ тѣхъ дальнихъ странъ,

Гдѣ одна сплошная льдина Ожвала океанъ».

— Так, так... так... Ну, безперечно так...

— «Я оть Ладоги холодной! Я оть синихъ волнь Невы! Я оть Камы многоводной! Я оть матушки Москвиты!»

— А постійте, Гарбузенкова! Гарні процає, нічого скасти. Делегати це, m' demo selle, делегати...

— Які делегати?

— Ну... якої-небудь української спілки, а може й піла соціал-демократична конференція.

— Тут сказано— «богомольцы».

— Хе-хе-хе! Нехай комує иншому теревені правлять, а мене на дикій козі не обидом. Ну, хто вам, Гарбузенкова, порадав вивчати для вечірки такий нечепурний вірш?

— Пана.

— Що він? кадет, мабуть?

— Священя.

— Хм... Іліодор якийсь, вибачайте.

Не можна читати цього вірша. Вігні инший. Гарний «Котикъ и козыляк», Жуковського... потім... П'ятушок, п'ятушок... з «Родного Слова»... А ви що вичитали, Лемішова?

— Я?... «Малоросія», «Стихотвореніе графа Товстого».

— Що ви? що ви?.. І не думайте! Ще тільки не догдало, щоб мене в масепанетній заповідній. Сідайте. А у вас, Грачєв?»

— «Сюрь», «стихотвореніе Лермонтова».

— «Сюрь»?.. Хм... непристойно паночкам читати про якусь там сварку... Та це папаче Лермонтов. Віаже в засланні був на Кавказі... Ні, не буде, мабуть, діла. Нехай я сам виберу для вас вірші.

Провінціал.

По вищих школах.

(Лист з Петербургу).

В жіночому медичному інституті українці прокидаються до життя. Два-три роки тому там була «Громада». Але через недбалство своїх членів вона змерла. Після неї лишилась тільки шахра в книжках, котра нагадувала про колишнє. За останній рік серед молодих студенток зародилося думка заснувати в інстатуті «Громаду». Ідею цю зустріли українки слухачки інстатуту прихильно. На зборі, скликані в цій справі, прибуло дванадцять душ. Вуду ухвалено заснувати гурток. За взірєць статуту взято статут Політехнічної «Громади» з деякими незначними змінами. Було одбрано бюро для ведення цієї справи з трьох осіб і ухвалено звернутись до проф. З. (українця) з проханням взяти на себе провід в майбутньому гуртку і клопотатись перед Радюо професорів про затвердження статуту.

По інших вищих школах Петербургу також провадається українське студентство. Але тільки через брак свідомости і ініціативи цей рух приймає більш обмежені і невначайні форми. На вечірці, котра відбулась в Стебуровських Сельсько-Господарських жіночих курсах, було зроблено український коєз, де провадались всіма ук-

райські страви, також вартки листовні то що. Торгували слухачи-українки в народному вбранні. Києв мав великий успіх серед гостей і дав значний грошовий прибуток. Ця перша спроба познайомила українко-слухачок курсів між собою. Серед них зявився думка про заснування української Громади і є надія, що незабаром і на цих курсах повіяє українська студентська організація. П.

Од редакції.

Зважаючи на свято, роботи в друкарні сьогодні не буде, через це чергове число "Ради" вийде в п'ятницю, 23-го ноября.

ПО УКРАЇНІ У КИЇВІ.

Київське громадське зібрання "Родина". (В. Володимирська, 42). Сьогодні в зібранні відбулася вечірка художньо-етнографічної комісії з концертним відділом і тавлями, на якій будуть вдані два коптових призи за найкраще жіноче стільне українське вбрання. Під час танців будуть виконані українські національні танці: "аркан", "роман", та інші під орудою В. Н. Верховицян.

В концертній відділі ласяво згодилися взяти участь д-ки: Жабко, Коренька, Матір, Петляк, **, Удовенко та д-д. Волошин, Клаунин, **, **, **, хор студентів та курсисток під орудою А. І. Гривинського. В декоративних вісках йтиме продаж кустарних виробів.

Конфеті, серванти, дитяча почта. Початок у 8 з полов. годан вечора.

Вхід д-д. членам зібрання—55 коп., учням—35 коп. і не учням—65 коп.

Відати уже продаються.

Український вечір. Завтра в залі комерційного зібрання одбудеться український вечір на користь українського гуртка студентів київського комерційного інститута. У концертному відділі беруть участь: д-ки Кіриєвська, Удовенко, Обеліт, д-д Вутовський, Волошин, Воробінов, Немов, Карлашов, Цесевич, Суховольський і хор студентів київського комерційного інститута під орудою д. Попова.

Дозвіл селянств з'їзд. Київський губ. земський управні дано дозвіл скласти у 1913 році з'їзд по боротьбі з пошестями.

Гучна судова справа. На 18 декабря в київській судовій палаті призначено гучну справу підприємця Стольберга, київського писаря Суховольського, обвинувачених за те, що мовчезно одержали з об'єднаного банку 77,000 карб.

Охорона вояка. Управління п.-а. залізниць постановило держати, на кошті доріг, одного надзирателя і двох городових для догляду за порядком на ст. Київ І.

Не дозволено діт "блакитної вкитки". П. начальник краю не дозволив "о-ву боротьбі з ялокачественними новообразованими женокй половой сферей" упорядкувати 20 мая дель "блакитної вкитки".

Серед сентантія. З наказу губернської адміністрації, настанника евангельських христіан у Київї Правовірова притягнуто до суду за те, що повінчав православну з сектантом.

Вечерні курси для селян. Землевласниця, оксирського повіту, А. Н. Сувиченко клопочеться перед київською адміністрацією про дозвіл улаштувати вечерні курси для селян с. Пхоровки в чайній т-ва тверести.

В народній аудиторії. Сьогодні відбудеться у Народній аудиторії Народний Концерт.

Початок у 7 год.

Бля політехніки. Сьогодні в купецькому зібранні традиційний бал на користь незалежного студентів київського політехнікума.

В адміністративних сферах. По чуткам, у Київї знов одержано відомості, що київським губернатором буде призначено смоленського губернатора М. І. Суковикова. Новий губернатор на посаду має вступити в половині декабря. Смоленським губернатором М. І. Суковикова призначено було коло 1905 р. Довго він був повітовим предводителем дворянства.

Випущено з під арешту студента Василевського, арештованого разом з іншими студентами в звязку з подіями в університеті 7 ноября. Випущено його за два дні до строку. Умовно випущено студента Розенбойна, бо в правдоу його ведеться ще розслідування. Прохання студента Вєрґі не задоволено, і він має одендяти один місяць.

Селянські справи. По постанові київського губернського присутствія по справах селянських, селсько громаду с. Лубянки, київського повіту, одділено од димерської волости і прилучено до гостомильської волости. Від цього велика вигода селянам, бо дорога до волости скоротилася на 6 верстев.

Справа адвоката Фінна. У свій час загальні збори одділів суду вирішили припинити дисциплінарне переслідування адвоката Фінна за його діяльність по продажу сахару, коли він був членом адміністрації т-ва романоських сахарних заводів. Тепер, по чуткам, у Київї одержано відомості, що сенат скасував постанову одділів суду в цій справі.

Самогубство інженера. Вчора отруївся опіумом інженер київської округи доріг В. Бургард, 81 року. Покійний оставив діста, в якому розпорядився своїм добром, але нічого не написав про причини самогубства.

ВІСТІ З КРАЮ.

По земствах. Стіпендії. Київські земські збори, на Київщині, асигнували 600 карб. на стіпендії учням митропольської та мовинської ремісничих шкіл, до 300 карбов. на кожду. Стіпендії будуть видавати виключно учням других сел, а не тих, де містяться школи. (Власн. кор.).

Асигнування. Київські земські збори асигнували 2000 карб. на будівлю земського дєпо при а.-дор. станції Миронівка для переходування земських груаів, що перебувають на ставніи.

Тиж збори одкинули доклад управи про заснування каси дрібног кредиту. (Власн. кор.).

Земські збори. У Радомислі (на Київщині) одбулись земські збори. Було прочитано 98 докладів. Бюджет земства на 1913 рік 581,569 карб. 29 коп. На дорожні справи асигнувано 74,120 карб., на народню освіту 198,294 карб. на медичні справи 100,435 карб. та на агрономічну допомогу населенню 60,768 карб.

Телефон. Земський телефон в Ушицькому повіті мають будувати в 1914 році.

Шкільні справи. В ушницькому повіті в 1913 році мають збудувати 28 нових земських шкіл.

В херсонському повіті в цьому році було 521 комплект земських шкіл. В 1913 році земство має одкрити ще 57 нових комплектів.

Київські земські збори постановили закрити вечерні класи для дорослих при богуславській 2 х класовій міністерській школі, бо вчителі одмовились вчителі.

Всіх видатків київського повітового земства на потреби народних шкіл в 1913 році—286.935 карб. (Власн. кор.).

Адміністративні нарі. Штраф. По наказу харківського губернатора оштрафовано редактора "Южного Края" на 300 карб. за замтку про полії в тюрмі.

Арешт. Вох заарештованих в Катеринославі, по обвинуваченню за передвзборту агітацію, перевели в тюрму. Родичі заарештованих потішють себе тим, що в февралі місяці 1913 року буде машіфест і всіх арештованих помилують.

Суд. В Одесі поміщика тюремного надзирателя Честова за те, що перелав політичному воязній газету—засудили на рік в арештантській роті.

У Товчанську (на Харківщині) розсарили діло 3-х селян, яких обвинувачували за сружний опір поліції, що хотіла їх арештувати. Одного селянина засудили до каторги на 4 роки, а двоох—до арештантських рот на 4 роки.

Всякі звістия. Вечір української історичної пісні. У Полтаві 21 ноября буде вечер української історичної пісні. Вечір улаштував полтавське товариство "Ваян", перед концертом д. Шепотев прочитав лекцію про українські історичні пісні та думи.

Напад. Недавно недалеко од города Таращі був напад на молодого парубка та його сестру. Парубка прибили в сяддати і він їхав з Таращі до ст. Ольшанця. Злочинці тяжко поранили звозчика, пограбували у парубка 16 карб. грошей, а у сестри—печену качку і зянки.

Цини на робочі руки. Наш корреспондент з села Кисілівка, звенгородського повіту (на Київщині), повідомляє: два тижні як почались морози, а буряків ще не викопали. Кожен дель на заводській землі робить 1,200 карб. Платять добре—до 4 коп. за пуд. Люди виробляють багато. Вдвох накопують три купи, по 30 пуд., цебто заробляють 3 р. 60 коп. ще й заравня приходять до дому. Вовзять буряки теж дорого, по 3 коп. за пуд. Одна підвода привезе 3 рази. Беруть на віз 40—50 пудів.

Напад на монополку. У селі Хвижинцях, виняцького повіту, був напад на монополку. Злочинці забрали з каси 1046 карб. 44 коп. і револьєра монопольщини Колтовської.

Примечення. Єсть чутка, що в Катеринославі призначують за губернатора курського Муратова.

Душоубство. З Катеринославицині повідомляють, що на Яновських копальнях в мужах помер гриничий інженер Амореті. Його поранив робітник за те, що ропчав його з служби.

Помічник—штрай. У бердичівському повіті поміщик В. договорив селян викопати на полі і одвести на селярний завод буряки, а гроші за не обіцявся заплатити після роботи. Селяне за кожний віз одвезених буряків брали квитка, з якими і прийшли до поміщика за грошима. Але поміщика вони й не бачили, а замість нього виступав управляючий, котрий одбрав у селян квитки, а потім сказав, щоб вони стребували гроші судом, бо він "нічого не знає" і вигнав селян з двору. Селяне подали скаргу на управляючого справнички. За роботу селянам треба було заплатити 250 карб. (Власн. кор.).

Справа з пам'ятником Т. Г. Шевченкові.

Склад журі. Крім особ, перетислених у вчорашньому числі "Ради", в склад журі по розгляду проєктів пам'ятника Т. Г. Шевченкові, запрошено ще художників І. Е. Рєпіна і І. М. Вурячка.

Третій конкурс. Строк третього міжнародного конкурсу на пам'ятник Т. Г. Шевченкові сповняється в декабрі. Єскаім повині бути подані в київську городську управу не пініше 3-х годан дня 20 декабря, старого стилю, 1912 року. На ескаї повинен бути девиз, а в запечатаному конверті, під тим же девизом, адреса імя, отчество і фамилия художника автора проєкту. До ескаї треба додати пояснительельні записки з вказівками ідеї, яку висловлює пам'ятник, а тако-ж подати приблизну вартість пьедесталу, постаті і інших частей, азначити гонорар художникові за вироблення моделів в натуральну величину усеї скульптурних частин пам'ятника. Премія за ухваленний проєкт призначена одна 3000 карб.

В наших товариствах. В шарваській українській "Громаді". 14 ноября відбулась в помешкані Рос. комерційного товариства перша вечірка "Громади". Було виставлено "Ювилей" Чехова; дали був літературно-вокально-музичний одділ. Через недостатку місць багато публіки повернулось додому. Вечірка пройшла в успіхом. Під час вечірки йшов продаж кавжох. (Власн. кор.).

На біжучі темі. Ковчег. Підчас розмов Сказав добродій Хомаков Своему другові-коллезі: В четвертій Думі, як в ковчегі, Там будуть праві, "лішмаки" Багато буде й голосистих... Та тільки трохки напхали: На пару "чистих", сім—"вечистих".

Привіє нам вістку телеграф: В Катеринославі сум і страх, А що робить—ніхто не знає: Туди Муратов приїзжає, Відомий курський губернатор. І... літератор. П. М—ч.

Вітаємо!

Вийшло 17 число "Нашего Дѣла" в новім форматі, з ширшою програмою. Сталася явась зміна.

Про цю зміну редакція оповідає читачів в передовиці "від редакції".

Редакція оповідає читачів, що коли три роки назад вона розпочала видання журналу, то не була певна, що не врийдеться відгукуватись і на ширші політико-економічні потреби і стремління.

Але тепер настав час відгукуватись на ширші питання: бо розроблення спеціальних питань місцевої кооперації надавало часописові одностороннього характеру.

"Не можна небагато відноситись на сторінках органа до інших широкіх громадських явищ, що несприятливі розвиваються для класу трудящих".

Привітати ми дуже зраділи, коли прочтали це місце з редакційної статті: варті, подумали імя, редакція "Нашего Дѣла" перестав небагато відноситись до тої ролі, котру грає в розвитку кооперативної свідомості і ширенні кооперативних думок серед української людности!

Тепер програму поширено. Пробудження національної свідомості, серед українських народних мас не можна вважати яншею "не громадським" і "не широким"—значить редакція висловить своє ставовище в цій справі ясно і рішучо.

Так вона і зробила.

Про арієт національної свідомості серед української людности—і про використання цієї свідомості для ширення ідеї кооперації—ані словечка, дарма, що часописє вийдається у Київї і призначалася для людности "ного-западного края".

Тепер "журналь" посвящається во-просамъ обществено-экономическимъ и кооперативнымъ".

І очевидно—вийдатиметься лиш на одній мові, тільки не на українській.

Бо примітка про видання на двох мовах счезла.

Вітаємо такий крок редакції. Во—вирвано, ясно і одверто. Одвертість дуже цінна риза, приваїмні знаєш, з ким маєш діло. Кооператор.

Хоч тяжко жити, хоч страшно жити, Та умірати ще страшніше... А час іде, а час летить, Що дель вперед—життя миліше. І знаю я, і вірю я: Приляне час—мене не стане, І я увесь й душа моя—Згорить, розійдеться, ростане... Де дінуєсь? Куди піду? Що потім станеться зо мною—Чи буду жать, чи пропаду, Як синг під промінем весною? Так жаль себе, так жаль життя... А час летить... зникає сила... Горіть, чуття, кмість, чуття: Кінець для всіх одні—могила! П. Гай.

За кордоном. Настрій в Руминії.

Кореспондент газети "Matin" зазначає нові настрої в руминських політичних колах, які визначились в останні дні в зовнішній політиці. Не зважаючи на те, що раніш Руминія вважалась за друга Турції і політика її йде за вказівками Австрії, все ж переменою балканських народів над турками починають викликати інші настрої. Тепер зазначають користь зближення Руминії з балканськими державами, рекомендують їй вступити в балканську конфедерацію, яка може бути міцним організмом, і, навпаки, що до Австрії, то Руминії рекомендують переіменити її позицію. Протестуючи проти сучасної політики Руминії, зазначають навіть, що коли Руминія шукає поширення своєї території, то вона досягне цього швидше через спілку з славянами і з Грецією; вона може також домагатись для себе Трансильванії, яка входить в склад Угорщини і де руминія більше половини всього населення. Звичайно, ніхто в Руминії не думає поки що про агресивні заміри проти Угорщини, і азначені нові термі серед руминів починають поки що прокладати для себе шляхи, але ясно, що в Руминії почали вже не так прихильно ставитись до австро-угорської спілки. Сербські і болгарські дипломати, як свідчить "Matin", тепер енергійно працюють в Бухаресті, вивольчуючи руминський уряд повести свою політику прихильно до балканських славян.

Становище в Костянтинополі. Газета "Berliner Tageblatt" повідомляє, що в Костянтинополі, незважаючи на успіх останніх днів, боється нового повороту в ході війни. Ніхто не вірить в те, щоб болгарам вдалось прорватись коло Халеми—Кіоса або Калікратії (себ-то в центрі і на лівому флангові турецького війська), але за те успіх болгарів коло озера Деркоса вважається цілком можливим.

Як відомо, турецький крейсер "Гамдіє" дуже потерпів в бєю з болгарськими міноносцями. Вихід крейсера з строю дуже ослабив турецьку оборону. В Костянтинополі пильно обмірковують план греків і болгарів атакувати з тилу дарданельські форти і вести грецький флот в Мармурове море. Зважаючи на те, що Буюк-Чекладже на лівому флангові турецьких позицій обороняється тільки флотом, то поєва там сильнішого грецького флота відкрила б шлях болгарам до Костянтинополю.

Хоча в столиці досить спокійно, європейський десант проте вартує в місті. Патрулі озброєних матросів охороняють береги Босфора і по ночах роблять обходи Галаті. Перу охороняє турецьке військо і полярні. Холера в столиці не дуже поширюється, хоча санітарних заходів не має майже ніяких.

Лихо війська. Холера, яка лютує тепер в турецькому стані під Чаталджу, примушує зглати, що Турція не єдина страждає од цього лиха. Холера, тиф, різачка—звичайні товариші війни і лиха війська. Холера—порівняно—рідкий гість воюючих армій, за те коли вона зявляється, то наслідки її дуже страшні. Так, в 1828 році в російській армії в Болгарії і Румелії загинуло від чуми і холери дві третини всього війська.

Французів в Кримську війну загинуло від холери 11 тисяч душ; прусаків в 1866 році в Богемії загинуло від холери 6,400 душ. Взагалі в Кримську війну від усіх хвороб загинуло французів 85 тисяч душ з 300 тисяч усього їхнього війська. В російському війську в 1877 і 1878 роках хворіло на Балканах 92 тисячі душ на тиф, а на кавказькій границі 40 тисяч. В Китаїско-японську війну 1894—1895 р.р. в японській армії від хвороб загинуло солдатів в чотирі рази більше, ніж від куль.

Останні вісті.

Вибори президіума. ПЕТЕРБУРГ. На засіданні Думи 20 ноября вибрани членів президіума. Князь Волконський одмовився балотуватись в товариш голови. Товариством предсідателя вибрано Урусова. Далі оповіщено перерву, бо не було кандидатів.

Всякі звістия. ВАРШАВА. В університеті заклали організація білорусів і великорусів проти українців. Підчас збірків поліцією було арештовано коло 20 представників великоруських і білоруських земляцтва. Увійшло 21 земляцтво в організацію. Потім поліція випустила представників. Наслідки організації уже визналися зарна. Вибори в студентську столову пройшли під доглядом "долой малороссов і инородцев". Зявено, ві один українець не пройшов. На фізіологічному факультеті вибори трохи не закінчились білжкою. (Власн. кор.).

ПЕТЕРБУРГ. Комітет по справам преси наложив арешт на 11 ч. "Столичныхъ Откликовъ" за статтю: "Пять лѣтъ финансовыхъ реформъ и государственные расколы".

Гуртовъ графині Ігнатъевої агітує за те, щоб московського метрополіта Володымира наставлено було метербурьяним метрополітом, а Антонія волянського—московським метрополітом, і щоб потім Антонія наставити патріархом.

Розгромлено кавказейство охтенського порохового заводу. Грабители, прихавши на моторі, розвбили шафу, забрали 2500 карб. готовими грошима і на де-кілька тисяч процентах паперів та й зникли.

В Ватумі судили начальника барачницької почтової контори Гудкова і дворянина Антадзе. Гудкова обвинувачено за те, що замінив сім переводів підробленими і видав по цим переводам Антадзе 32.625 карб. Обох приурожено в арештанські роти на 5 років кожного.

Війна.

Відгуки війни. ПЕТЕРБУРГ. Підтверджується чутка, що Англія пими днями оповістять анекюю Єгипта.

Фрація зявляє екстремних військових заходів на швейцарській границі. Французам, які живуть в Ваку, наказано прибути додому.

Принц Генрих пруський прибув у Лондон з важною політичною місією.

З Берліна повідомляють, що всієї германської преси строго заборонено подавати звістки про переміщення війська.

В Відві одержано відомості, що королевица Данила тяжко поранено під Скутари, але це покривають. По офіціальним відомостям, у королевица легка форма тифу.

Наслідник руминського престолу гостює тепер у Відві. Цими днями імператор дав йому аудієнцію.

Турецьким військовим міністром призначено маршала Фуада.

Під Адрианополем. СОФІЯ. Населення Адрианополя терпить велике лихо. Число втікачів з города з кожним днем збільшується. Тікають солдати, жандарми, мусульмани й христіане. Про страшні бідування адрианопольського населення повідомляють свої посольства в Костянтинополі консули всіх держав. Коли вляти віри втікачам, то кріпости надходять край. Войноного зявляється обмалъ. Турки почали зявлявати частину гармат, щоб вони не дістались супротивникам, бо ці гармати все-одно отояли без діла.

Англіські кореспонденти дуже захоплюються операціями болгарського війська, яке визначається хоробрістю і витривалістю. На думку англійців, європейські армії повинні брати собі за зразок болгарське армію.

Переговори про мир. ПЕТЕРБУРГ. Представниками Сербії на майбутніх переговорах про мир будуть: Новаквич, Николич, Вістич і Павлович.

Підписання перемирія на який час одложено, бо Греція не хоче зняти морську блокаду. Кажуть, що Турція не буде настоювати на цьому.

В Чаталджу п їхав царь Фердинанд.

Албанія. ПЕТЕРБУРГ. Албанський тимчасовий уряд посилає до європейських дворів особливу депутацію, яка домагатиметься, щоб признано було самостійну Албанію. Нове князівство організувало буде на ріпцілі довірчливої нейтральности, якот Бельгія та Швейцарія. Албанський флаг—на червоному полі чорний одностовпий орел.

Література, наука, умілість і техніка.

Вийшло 41 ч. "Світової Зірнани". Зміст. Від редактора. Зовулиньська земля (оповідання, дальше). Війна. Вибори до Думи. Де що про правління товаришських ярманців (В. Максимець). Товаришські справи. Товаришським ярманцям батюського району, відкрите письмо інстурктора Ворнікова. Чутки з світа. Письма з села. Відповіді редактора. Оповідки.

Театр і музика.

Український театр. Сьогодні в театрі М. К. Садовського два вистави: вранці—по зменшенню піам йде комедія А. Володського "Панна Штуккарка", ввечері третя вистава нової пьеси "Зачароване коло".

Завтра бенефис Ф. В. Левицького, йде уперше всегда комедія "Гроші", "По ревіації" і "Вечерніці". В спектаклі беруть участь найкращі сили трупи.

Городський театр. Сьогодні вранці по загальнодоступним цінам йде оп. "Русалка", ввечері оп. "Ворась Годуновъ". Завтра третя вистава оп. "Червний тюрбанъ".

Театр "Соловцовъ". Сьогодні вранці "Донъ-Жуанъ" Мольєра, ввечері—"Хорошо опитный фривъ". Завтра—"Львінь тайни", комедія-кава Е. Чіркова.

Театр у Полтаві

отдається на Декабрь місяць до Різдва для української трупи. За умовами треба звертатись в контору театру до В. М. Вікторова—Пархомовича. 10-663-1

ДОПИСИ.

(Од власнихъ корреспондентів). С. КОРИТИЦЕ, київського повіту (на Київщині). Клопоти про школу.

Недостача шкіл у нашому селі, особливо в останній час, коли кожний селянин хоче оддати у школу своїх дітей, виявилась дуже яскраво. Село наше велике, має більше 1000 душ жителів, а в селі єсть тільки одна церковно-парафіяльна школа з одним учителем, яка щміщає 20—30 душ дітей, тому-то що-року по-за стінами школи, без всякої освіти, зостається більше двох третин усеїх дітей, що теж хотять учитись. Часи, коли і ді-

ти не хоче брашно до ученя, і батьки дивились на цю справу крізь пальці, для нашого села минула, і тепер таку дитину, як такого батька не одшукати: усе захоплені жадою освіти. Де хто з заможних селян посилає дітей учитись у найближчі села, де єсть земські школи, як от у с. Зеленьки, то що. Але це не для всіх по кишені і більшість дітей усе-ж мусить сидіти дома.

Прочувши, що камівецьке земство прихильно ставиться до справи народної освіти та буде по селах школи, наша громада послала у Канів, до земської управи, уповноваженого Євмена Стрільця розпитати, про порядок відкриття земством шкіл, та чи не можна-б було збудувати школу і у нашому селі.

Вернувшись до-дому, д. Стрільць привіз в собою бумагу із земської управи, в якій пишеться, що земські школи будуться у першу чергу в таких селах, де громади одшукують земство безплатно землю під школу (для однокласної, двохкомплектної школи не менш 1/4 десятини), та дають допомогу грошми, і що бували випадки, коли громади давали од 2.000 до 4.000 карбованців. Тому і нашій громаді управа радить одвести землю та дати допомогу із лишиків харчового капіталу не менше 2.000 карбованців, і оповіщає що чим швидче громада це зробить, та чим більше дасть допомогу, тим швидше буде розпочато будівля школи.

Для обміркування цієї справи складається сход. Отже бажано було-б, щоб він вирішав її іменно так, як вимагає управа, тоді можна-б надіятись, що школа у нас буде, бо коли виждати черги, то, як кажуть, „пока сонце відде, роса очі вигоєть“.

Г. РОМЕН. *Пам'яті М. В. Лисенки.* 4 листопада у народному домі сніжаник Ф. Зубковський в діякомом Богдановичем одправив пахажиду по покойному Миколі Віталіянчу Лисенкові. О. Ф. Зубковський перед пахажидою сказав тепле слово про заслуги М. В. перед своєю батьківщиною. Упорядковано пахажиду заходами місцевого музично-драматичного гуртка.

Ввечері відбулися загальні збори муз.-драматичного гуртка, які вшанували пам'ять покойного вставанням. Голова доклав зборам, що послано спочувачу телеграму і винок від ромесових українців. Збори ухвалили в найближчому часі вшанувати пам'ять М. В.-чи Лисенка вечером його імени. Вибрано нове правління.

С. ВЕЛИКА ЗНАМЕНКА, мелітопольського повіту (на Таврії). *Позичково-ощадне т-во.* Коли люди починають гуртуватись коло якогось гарного громадського діла, то хоч би арава й дуже мало було тих людей, хоч які б невеликі були в їх кишенях, а пройде той чи який час і розростеться, пошириться гарне діло, визнають про його люди і на свої власні очі побачать од його користь та допомогу в своєму житті.

Так можна сказати і про тутешнє позичково-ощадне т-во. Одкрива його тут вже давненько—ще в році 1876, 30-го мая. Заходився кошо цього діла тоді тутешній така священик о. І. Іванов. Видно вірив і знав, що буде людям користи од такого т-ва. При вікні 1876 р. в т-ві нацитувалось всього тільки 46 членів, а тепер т-во має 801 члена. Діяльність т-ва поширюється глибоко на с. Велика Знаменка, в котрій жителів більше 25.000. Т-во тепер має вже свою власну хату, що стала йому 5.600 карб. Грошові товариські справи такі: до 1-го яваря цього року т-во мало лаявних внесків 42.703 карб., а догоспостроїної позички 18.000 карб. По внесках і позичках т-во виплачує од 5—7 проц. Всих внесків по 1-е яворья п. р. 81.129 карб. 29 коп. В минулому році позичало грошей в т-ві 800 душ, а до 1-го яворья цього ж таки року роздало т-во позичок на суму 122.769 карб. В минулому році т-во мало чистого прибутку 5.010 карб. 34 коп.; запасного капіталу в т-ві 83.163 карб. 72 коп. Т-во має 18.000 карб. кредиту од севастопольського від. державного банку.

Річний оборот т-ва 464.318 карб. 95 коп. Т-во витрачає на служачих річно коло 5.000 карб.

Належить т-во до мелітопольської спілки дрібного кредиту. Посередницьких операцій не веде.

Такі грошові справи в тутешньому т-ві. Тут же слід вказати на одну помилку у всій діяльності т-ва. А помилка ця така: грошова допомога людям гарне діло, гарне й само гуртування коло цієї справи, та тільки це ще не все. Не треба забувати, що т-во є окрім грошової інституції, ще й інституція культурна. Тому т-ву слід турбуватись, щоб була гарна бібліотека товариська, добрі книги, улаштувати в залі т-ва спектаклі і інше.

Тоді буде подвійна користь од т-ва і справедливо можна буде назвати т-во культурним огнищем, що дає і матеріальну допомогу і не забуває голодної та темної людської душі.

Листування редакції.
Перодлатинков № 862. Адреса контори журналу „Вістник Всеросійської Виставки 1913 г. в Києві“ Київ, Хрещатик, 45 Комітет виставки. Передплата з 1 октября 1912 р. по 15 мая 1913 р. 2 карб.
Перодлатинков № 1155. Адреса „Руслана“

**За припиненням торгівлі
ОСТАННЯ ЛІКВІДАЦІЯ
ВСІХ ТОВАРІВ
НАЙКРАЩА ІМІТАЦІЯ**

В СВІТІ
ЖЕМЧУГА, БРИЛІАНТІВ, перетні, броші, серьжки, кулони, дукачі, булавки, гребінці, запонки та ин.
Раніш 2, 3, 4 і 5 руб. Зараз од 50 коп.
ріжні фігури фарфорові і теракотові, туалетні причудали для подарунків з знижкою до 50%
ALL SOUVENIR (ОСУВЕНІР).
Хрещатик 31, КИЇВ, Хрещатик 31.
Поруч, з Людмером. 2-689-1

Львів, Австрія (Oesterreich Lemberg) улица Хмельовського, 15.
Чи є такі картки, на жаль, нам невідомо. Запитайте Лубенську земську управу (г. Лубен, Полт. губ.).

Від контори.
На вшанування пам'яті М. В. Лисенка до контори „Рада“ надійшло: від д-ря Сидоренка в Гіачинсьва—2 карб., від групи уповноважених київської спілки дрібного кредиту—9 карб. 27 коп.

Ціни на хліб.
Пшениця (в копейках за пуд): в Одесі 90—120, у Миколаїві 113, у Маріуполі 99—111, у Ростові 110—125, у Харкові—100, в Єлсаветі 104—106, у Кременчуці 110—114, у Києві 110—114, у Фастові 105—110.

Жито: в Одесі 91, у Миколаїві 89 1/2, у Маріуполі 80, у Ростові 82—84, у Єлсаветі 75—76, у Кременчуці 77—78, у Харкові 76—80, у Києві 75—84, у Фастові 70—82.
Овес: в Одесі 99, у Миколаїві 84, у Ростові 81—82, у Харкові 81—83, у Києві 73—85, у Фастові 68—82.
Ячмінь: в Одесі 89—93, у Миколаїві 89, у Маріуполі 82, у Ростові 80—86, в Єлсаветі 78—85, у Кременчуці 84—93.
Кукуруза: в Одесі 75, у Ростові 70.
Настрий малоділяний і м'який, ціни в понижєнні.

Справочний одділ.
Відповіді віддаєт Серєда, 21-го яворья. Шет—Пілипівка.
Введення у храм Преса. Богородиці. Сх. сон. 7 г. 42 хв., зах. сон. 3 г. 58 хв.
Четверг, 22-го яворья. Шет—Пілипівка.
Св. ап. Филимона. Архипа, убієние благовіри. кн. Михаїла, мч. Валеріана, Максима, Прокопія, вми. Михаїла тверського. Сх. сон. 7 г. 43 хв., зах. сон. 3 г. 58 хв.

Редактор В. Яковський.
Видавєць В. Чикалєвський.

Я дуже вдячний за даровий рецепт. Нема нічого рівного йому проти хвороб.

То був щасливий для мене день, коли прочитав я в газетах даровий рецепт, що вилічив д-я Лебедева. В той час я лежав у постелі од сильної інфлуенци. Болів кожний нерв, кожда кісточка. Я зробив по цьому рецептові в ту ж ніч і на ранок я встав з постелі. Простуда пройшла, серце билось нормально і з того часу я не хворював. А рецепт ось який: Зайдіть у найближчу аптеку чи склад і возьміть 60 гран Кефалдол-Стор у таблетках, прийміть за раз 2 таблетки, потім по одній таблетці по-години, поки болі не втихнуть. Дав я такий рецепт моему братові, що хворів ревматизмом і болів в поясниці, і він вилічився. 2-568-1

КВАТИРИ
Готель „Україна“ віддає в найм КИМ-ПАТИ по міс. вадобу незорого. Бульв.-Кулр., 34

ПРАЦЯ

БАНДУРИ
гарного виробу, добані робить і продає Драгоміровська, № 2, 7 57-15.
КОВЗИ (Бандури) за дві ціни. Добані,—на 12 бас. Даво уроки. Могу на вигід Бандурист Потапенко. Верхній Вал, № 32. 7-669-1

Артисти і діріжор
потрібні в Українську трупу Ів. Солюка. Адреса: М. Ставище. Київ. губ., Таращанськ. п. в. 3-685-1

ВСЯКІ

!!! Громкое дѣло !!!
Вы слышали, разбирались Дѣло громкое въ судѣ, Зима страшно обжалась И была права полиція Магазины, жалѣлась, „СЛАВА“ Мою силу погубили, Дѣлать и теперь забава— Онъ ихъ въ шубы нарядили. Ходить будто среди мая И съхотью надо-мною Даже вѣтра моя злая Въ прахъ разбита дѣтворой.

Бажаючи дати змогу поганим придбати з доброго краму модні дамські та дитячі пальта, не витрачаючи разом всєї суми, що крам коштує, ми допускаямо широку розетровку плати. Од 1 карб. на тиждень.
„Слава“ ХРЕЩАТИК № 58, — проти — Бесарабки. 100-422-19

В ХОРОЛІ
в книгарні Н. А. ФРИДМАНА приймається передплата на умовах редакції на газету „РАДУ“, продаються окремі №№ і є гарний вибір УКРАЇНСЬКИХ КНИЖОК. 16-154-17

НИВА 1913 г.
ожедодатний иллюстрированный журнал ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА ПОДПИСНИКИ ПОЛУЧАТЬ:

52 №№ журналу романи, повести, рассказы, картины, рисунки в красках, иллюстрации современным сюжетам

52 КНИГИ, опечатанные в типографии и на цветных шрифтах, в которых много вылетов

12 книг ЕЖЕМЕСЯЧНОГО ЖУРНАЛА ЛИТЕРАТУРНОЙ И ПОПУЛЯРНО-НАУЧНОЙ ПРИЛОЖЕНИЯ.

40 книг „СБОРНИКА НИВЫ“, содержащих:

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ **В. И. ТЮТЧЕВА.** СОЧИНЕНИЙ

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ **Леонида АНДРЕЕВА.** СОЧИНЕНИЙ

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ **В. ВЕРЕСАЕВА.** СОЧИНЕНИЙ

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ **МОЛЬЕРА.** СОЧИНЕНИЙ

12 №№ „Ежемесячного иллюстрированного журнала“

12 листов выкройки в рукописном исполнении

1 „ОТРЫВНОЙ ЕЖЕМЕСЯЧНЫЙ КАЛЕНДАРЬ“ на 1913 г.

ПОДПИСНАЯ ЦЕНА „НИВЫ“ со всеми приложениями на год: без доставки в СПб.—6 р. 50 к., в Москву, в Петербург 7 р. 25 к., в Сибирь, „Образование“ 7 р. 50 к.; с доставкой в СПб.—7 р. 50 к., с пересылкой—по всей России—8 р. За границу—12 р. Разрешена платема в 2, 3 и 4 номера. Иллюстрированы, обьявил. о подп. писки, выслать бесплатно. Адрес: С. Петербург, в Контору журнала „НИВА“, улица Голева, № 22.

У ПОЛТАВИ
купувати „РАДУ“ окремими №№ і передплачувати можна: 1) в „Українській книгарні“—Петровська уз. будинок Ворожечкина, поруч з Сироп. готел. і 2)—книгарня Г. Марковича, будинок Котляревського.

ВОДЕСІ
передплачувати можна „РАДУ“, на таких-же умовах як і в конторі газети, в українській книгарні „ДІЛО“ Преображенська № 11. Там-же продається „Рада“ і окремі номери.

У КОНСТАНТИНОГРАДІ
купувати „РАДУ“ окремими №№ і передплачувати можна в книгарні М. Г. Багаєвського, Бізюньська вул., д. Малієва.

О. В. СІНЦІН
повідомляє д.д. авторів творів та артистів, котрі цікавляться його пєсами, що драма „Зруйноване гніздо“, ком. „Несподіване щастя“ („Гамлетство“ теж), жарт „Зальотнекя“ („Мінба жінкажя“ теж) до вистави безумовно дозволені „Правит. Вістник“ № 92. 25. IV і № 151. 8. VII—12 р. Пєси продаються в Українській книгарні. Київ, Безаківська, 8.

В НОВОЧЕРКАСЬКОМУ
„Рада“ продается в розрив в книгарні Цимонена на Платовському проспекті

СПЕЦІАЛЬНИЙ
МАГАЗИН ОБУВИ ТА ДОРОЖНИХ РЕЧЕЙ
ПАВЛА ОЛЕКСІЙОВИЧА ГОМОЛЯКА
КИЇВ,
ХРЕЩАТИК № 45 ТЕЛЕФОН № 13—49.

Т-й Дім „И. А. БАСОВЪ и СЫНЪ“.
Подол, Олександрівська, 46. Телеф. 2028.
Знову одержано **Ярославські й Костромські ПОЛОТНА**, скатерті, серветки, простіни, рушники, хустки, чоловічі білизна оділя, сарпінські бу- жіноча білизна маєт, пухові платки, в'язані рукавички, фуфайки і спідниці, панчохи, шкарпетки, вишивки швейцар., гардин. тюль, бу- мажн. крам Морозовськ. фабрики. 5-688-1

Хрещатик, 42 **„ЖАКО“** у дворі.
По замовленню пальто плюшеве 35 руб. Пальто драпове 25 руб. Вельвет. Англ. 95 к., плюш на Пальта—2 р. 90 коп

Открыта подписка на 1913 годъ
на двухнедельный посвященный интересамъ торговли и промышленности журнал
„ТОРГОВЫЙ МІРЪ“

Годъ изданія V.
Органъ фабрикантовъ, купцовъ, служащихъ, агентовъ, вояжеровъ, сельскихъ хозяевъ, кустарей, ремесленниковъ и всѣхъ вообще дѣльныхъ людей
ИЗДАЕТСЯ ПО ОБРАЗЦУ АМЕРИКАНСКИХЪ ИЗД.
Большой журнальный форматъ:
Въ 1913 году подписчики получаютъ 24 №№ двухнедельнаго журнала „Торговый Миръ“, въ которомъ читатели найдутъ полный обзоръ текущей торгово-промышленной жизни въ Россіи и за границей; свѣдѣнія о состояніи торговыхъ рынковъ, статьи по разнымъ вопросамъ торговли промышленности и сельскаго хозяйства; написанныя особыми специалистами; статьи по вопросамъ сѣмъ коммерческаго образования и самообразования; статьи по вопросамъ экспорта и импорта и т. д. 52 №№ еженедельнаго журнала, въ которой читатели найдутъ подробныя свѣдѣнія о движѣніи цѣнъ на разные товары, торгово-промышленную хронику, обзоръ фабрично-заводской жизни, правительственныхъ распоряженій, касающихся торговли и промышленности, армаракъ, торговыхъ палатъ и пр. 12 №№ ежемѣсячныхъ приложеній, въ которыхъ войдутъ: практическія свѣдѣнія и указанія объ организации и веденіи торговыхъ предпріятій, свѣтъ на устройство разнаго рода дѣлъ и предпріятій, разнообразныя рецепты домашней и кустарной промышленности, указанія промышленнымъ, не требующимъ большихъ затратъ, разныя способы успѣшнаго рекламирования и т. д. Кромѣ всего перечисленнаго, отдѣльныя письма и въ „почтовомъ листкѣ“ журнала даются „бесплатныя совѣты и отвѣты на всѣ интересующіе вопросы. Подписная цѣна: съ перес. со всѣми приложен. и съ правомъ безплатн. полученія свѣдѣній и справъ 4 р. Подписныя деньги можно прислать переводомъ или двумяк. марками въ заказн. письмахъ. Наложины платитъ дорожно на 20 коп. Подписка принимается также во всѣхъ почтово-телеграфн. учрежден. и книжн. магазинахъ.
Пробный номеръ высылается за 15 к. (марк.) ТРЕБУЮТСЯ АГЕНТЫ.
Адресъ: Контора жур. „Торговый Миръ“, Одесса, Троицкая уз., д. № 25. Телеф. 51/23.

СИРОЛИНЪ
„РОШЪ“

з надією допомагає при застарілому кашлєві, катарак дихальних органів, коклюші, і задишці

СИРОЛИН „РОШЪ“

діючий дезінфекуюче, викликає апетит, допомагає перетравленню їжі й виділенню харкочиння.

Продається по всіх аптеках й аптечн. магазинахъ.
Вимагайте неодмінно Сіролин „РОШЪ“ в оригінал. фабричн. упаковці.